

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce
I HAD A DREAM
BcA. Barbora Kloknerová

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Sochařství
Specializace Keramika

Diplomová práce
I HAD A DREAM

BcA. Barbora Kloknerová

Vedoucí práce: doc. MgA. Gabriel Vach
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....

Podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych tímto poděkovat vedoucímu své diplomové práce panu doc. MgA. Gabrielu Vachovi za jeho podporu, cenné rady, připomínky a trpělivost při tvorbě mé závěrečné práce, ale také v průběhu celého mého studia. Dále děkuji panu RNDr. Petru Frančemu za jeho cenné rady a pomoc týkající se technologie, MgA. Markétě Kalivodové za její pomoc při tvorbě mé práce a Mgr. Miroslavě Veselé za pomoc při tvorbě mé práce. Také bych chtěla poděkovat firmě AWAC, spol. s.r.o. při opracování částí výrobků mé diplomové práce. Na závěr bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu během studií.

Obsah

POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE PROCESU VLASTNÍ TVORBY	1
Rešerše vlastní tvorby	1
Rešerše zvoleného tématu	2
Explore & Act	3
Reflexe a dokumentace procesu tvorby.....	5
Recyklovaný porcelán.....	5
České porcelánky.....	6
Spojovací segmenty.....	7
Vodní paprsek.....	7
Glazura.....	8
Postup práce.....	8
Brože.....	9
POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA A JEHO VYUŽITÍ	10
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	11
a) Knižní a periodická literatura.....	11
b) Internetové zdroje.....	11
RESUME	12
SEZNAM PŘÍLOH	13

POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE PROCESU VLASTNÍ TVORBY

Rešerše vlastní tvorby

Tématem mé diplomové práce se stal citát I HAD A DREAM. Tato věta má nejen velký historický význam, ale vyjadřuje také mne samotnou. Kombinace materiálů a čistota materiálů je přesným vyjádřením toho, co mne baví při mé práci nejvíce. Moje umělecké práce v průběhu let to dokazují. Již na střední uměleckoprůmyslové škole ve Světlé nad Sázavou, kde jsem studovala obor vytváření keramiky, jsem tvořila svá díla s použitím kombinace několika materiálů. Jako například kombinací keramiky, skla, kovu a kamene. Zkoušela jsem s nimi pracovat jak samostatně, tak je i propojovat navzájem mezi sebou. Studium ve Světlé nad Sázavou mi dalo mnohé, naučila jsem se vše potřebné o keramice.

Na vysokoškolském studiu na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara se věnuji oboru socha, podobor keramika. Na této škole jsem vystudovala bakalářské studium a pokračuji na magisterském studiu. Porcelán mě zde tak nadchl a zaujal, že jsem skoro veškeré práce zaměřila na tento materiál. Naučil mě být v mé tvorbě klidnější, preciznější, čistotnější a dbát na každý sebemenší detail. Moje tvorba se postupem času zaměřila více na design. Zadáním mé první ročníkové práce bylo téma propojení vlastní tvorby s naším oblíbeným umělcem. Mým inspirujícím umělcem se stal Hieronymus Bosch. Vytvořila jsem sadu hygienických potřeb a pomůcek denní potřeby, které měly svou podstatou šokovat a to díky kombinaci absurdních rozdílů a protikladů daných hygienických potřeb. Dále jsem, propojila své monogramy s monogramy Hieronymuse Bosche. Posledním krokem bylo uložení mnou vyrobených hygienických potřeb do dřevěné krabice, jež slouží jako relikviář. Mou v pořadí druhou ročníkovou prací byl návrh interiérové velkoplošné dlažby, při jejíž tvorbě jsem se inspirovala geometrií a iluzí.¹ Následující rok se moje bakalářská práce věnovala tématu Brunch. Vytvořila jsem v tomto duchu sadu porcelánového nádobí, kterou tvořili segmenty různých tvarů. Tyto jednotlivé segmenty se daly vzájemně kombinovat a díky tomu, že do sebe zapadaly, mohlo vzniknout několik různých kombinací možného nádobí. Mnou vytvořená sada obsahovala hrnky, talíře misky, konvice, dózy a vázy. Záměrem této práce bylo, aby si každý mohl z těchto jednotlivých celků poskládat a vytvořit si svoji soupravu na Brunch sám. V myšlence byla skryta hravost a vtip.²

Během celého magisterského studia, jsem se věnovala designové tvorbě, při které jsem opět propojovala různé materiály a zkoumala jejich vzájemné interakce. Jednou z takových prací bylo vytvoření světél / lampiček, u kterých jsem si předem určila výšku a šířku, která bude u objektů vždy stejná, ale podle nálady jsem každému světlu vdechla jiný originální tvar. Na ten jsem následně po ostrém výpalu nanášela obtisky fosforové glazury. Dalším takovým pokusem o zkoumání chování materiálů bylo vytvoření bublajících váz. Na nich za pomoci oxidu kobaltu a dané teploty, glazura začala probublávat a následně po zchladnutí zůstala v tomto stádiu zachována. Po tomto období svého studia jsem pocítovala, že potřebuji osobní i tvůrčí změnu, a proto jsem se rozhodla podat si přihlášku na Erasmus.

Pro mě samotnou to byl velký krok do neznáma. Odjet na roční studijní pobyt do Rakouska, bez přátel a rodiny. Mého rozhodnutí však nelituji. Studovala jsem na vysoké škole Kunst Universtät

¹ Příloha 1

² Příloha 2

Linz v ateliéru Socha a keramika. Zpětně to hodnotím jako velký krok správným směrem, za který jsem neskutečně ráda. Rok studia v Linci byl velmi přínosný, jak jazykově, tak umělecky. Mohla jsem se kreativně rozvíjet v nových sférách. Moje tamní ročníková práce se zaměřila na plastický porcelán, který jsem modelovala do tenkostěnných misek. Misky na slunci prosvítali jako ručně vyráběný papír. Stěny porcelánových misek byly různě silné a díky tomu i průnik světla byl unikátní. Porcelán propůjčil miskám i pevnost a svou bělostí i čistotu, monumentálnost. Misky je možné použít jak na instalaci květinových dekorací, tak i na běžné použití pro uložení například ovoce. Díky novému prostředí, učitelům a spolužákům jsem se naučila mnoho nového, užitečného a načerpala novou sílu a inspiraci do pracovního i osobního života.

Díky všem zkušenostem z dob mého studia na střední i vysoké škole a ročnímu výjezdu na Erasmus, jsem si vybrala téma své diplomové práce I HAD A DREAM. Ráda pracuji s porcelánem a využívám možnosti jeho všestranného potenciálu. Miluji hraničit s materiály v umění a jejich možnostmi využití a vzájemných kombinací navzájem mezi sebou.

Rešerše zvoleného tématu

Moje diplomová práce se jmenuje I HAD A DREAM, v průběhu práce se téma měnilo s mojí náladou a pocity na I HAVE A DREAM, I HATE A DREAM, I HAVE A DREAM a opět to skončilo u I HAD A DREAM. Následující rok po studiu na Erasmu, jsem začala s konzultacemi své diplomové práce. Už v průběhu Erasmu jsem si vedla deníky, kde jsem zaznamenávala svoje myšlenky, pocity a svoje návrhy na diplomovou práci.

Mou prvotní myšlenkou a nápadem zpracování tématu I HAD A DREAM bylo vytvoření místa - ateliéru pro mě samotnou. Místa, kde bych mohla být sama sebou, tvořit a pracovat. Časem jsem celý svůj nápad znovu a znovu přeměňovala. V průběhu mé práce jsem si vytvořila rešerši umělců, jimiž jsem se nechala inspirovat. Z počátku jsem hledala ateliéry umělců, abych věděla, jak bych chtěla své místo (atelier) pojmut. Inspirujícími umělci se stali například Ladislav Šalouna, Josef Sudek, Adam Štech, Frida Kahlo, Hans Arp, ale také samotnou školou výtvarného umění Bauhaus. Samotná rešerše pro mě měla překvapivé výsledky, kdy někteří umělci byli uspořádaní, jiní nepořádní. Další měli do detailu promyšlený každý kousek svého ateliéru a někteří svůj atelier dokonce neměli a tvořili, kde zrovna chtěli. Tento průzkum mně přivedl na myšlenku, co vlastně potřebuji ve svém prostoru a jestli k tomu vůbec něco potřebuji. Zda vytvořím přímo určené místo, nebo vytvořím pouze věci pro mě typické do tohoto místa. Měli by to být věci, které zůstanou v ateliéru nebo mají vzniknout věci, s kterými bych cestovala, a měla je u sebe zrovna tam, kde bych v danou chvíli tvořila? Chtěla jsem vytvořit soupravu věcí (nábytku a nádobí), která by byla usazená ve schránce. V ní by byly tyto artefakty uloženy a chráněny a zároveň by daná schránka sloužila nejen k jejich přepravě, ale zároveň například jako sedačka.

Umělci, kterými jsem se nechala nakonec nejvíce ovlivnit byli tito: Prvním umělcem je Absalon – Meir Eishel a jeho modely budov a buněk na bydlení jménem Cells. Jeho myšlenka se zaměřila na to, co děláme a co k tomu potřebujeme. Bílé geometrické buňky měly sloužit určitým částem lidského života, jako například spánek, jídlo, hygiena a další. Tyto obytné jednotky se měly rozmístit v metropolitních městech, kde by byly využívány. Jeho přímé využití prostoru a definování toho, co potřebujeme, mě ovlivnilo a začala jsem přemýšlet jak využít prostoru a věci kolem nás.

Dalším umělcem, kterým jsem se nechala více inspirovat, byl Alvar Aalto a jeho skleněné vázy. Jeho výtvořiny mě velmi ovlivnily. Došla jsem k názoru, že mé výrobky nemusí mít přesně definovaný tvar. Samotní zákazníci sami určí to, jak budou daný výrobek využívat a používat.

Posledním umělcem a designérem, který mě inspiroval, byla Ineke Hans. Dostala jsem článek od pana doc. MgA. Gabriela Vacha, kde tato umělkyně popisuje principy dnešního pohledu na design, který zde uvedu ve volném překladu jejich slov.³

Explore & Act

(závěry a doporučení vycházející z 12 salonů z pera Ineke Hans)

Každý, kdo se zúčastnil dané konverzace, dojde ke svým osobním závěrům a doporučením, ale já jsem ze 12 salonů vytáhla několik osobních úvah na téma, jak lze rozmístit mladé talenty a jak může design převzít aktivní úlohu ve změnách, kterým společnost v současné době čelí. Po všem tom řečnění je čas vrhnout se do akce.

Ineke Hans, návrhářka a zakladatelka platformy The London Salons

1. Posuňme těžiště: z vyrábění a tvorby nového k významu a potřebám

Věci dosáhly vrcholu! Máme už dost „věcí“. To významně mění touhu designéra navrhovat předměty. Cíl se musí změnit: z výroby na kvantitu na výrobu směrem ke smyslu a významu.

2. Pracujme na systému: nefunguje

Nábytkový systém je složitá struktura veletrhů, výrobců, značkových obchodů, galerií, spotřebitelů, návrhářů, tisku a dalších složek, ale stal se z něj rozjetý kolotoč, na kterém se mnohé bere jako hotová věc. Chová se jako oddenek, ale potřebuje čerstvé podněty, které se do systému zakousnou a od základu ho změní.

3. Objevujme a investujme do nových ekonomických systémů na podporu designu

Crowdfunding a online trh poskytují návrhářům přímý, zajímavý přístup k uživatelům a někdy jim umožňují dosáhnout vyššího výdělku nežli skrze výrobce. Ekonomické modely se musí pohnout, chceme-li se posunout k „vytváření nižší kvantity“ a od finančního růstu k růstu blahobytu. Poslední zmíněné je důležitým tématem, na které by se návrháři měli zaměřit v projektech.

4. Podívejme se na svět jako vlastní dílnu a jednejme v ní sami za sebe

Klasický vztah „návrhář-klient“ už ztrácí na zřetelnosti. Návrháři jsou pružní, dokáží sami iniciovat projekty a svět jako takový je jejich dílnou. Profese se změnila a dospěla. To znamená, že návrháři musí o svých projektech přemýšlet zodpovědně, naplno se zapojit do procesů svých projektů a mít na paměti, jaký dopad bude jejich práce na svět mít.

5. Přehodnotme pojem pracoviště

Povaha pracoviště se mění: pracujeme doma a rádi se v práci cítíme jako doma. To zásadně ovlivňuje nábytkové návrhářství, protože smluvní a domácí trh jsou v konfliktu. Návrháři by v této změně měli hrát svou úlohu.

6. Využívejme efektivně prostor, který máme k dispozici a nebojme se pro něj navrhovat hybridní řešení

Se zmenšujícím se prostorem v městských pracovištích a životním prostorem ve městě vůbec je třeba změnit a v daném měřítku zmenšit také nábytek. Ale nábytek se může přizpůsobit hybridizací a

³ Příloha 3

propojením s veřejnou sférou, kde si zase naopak funkční a esteticky vhodné zařízení nově žádá daleko více pozornosti.

7. Řídme se realitou nepřetržitě fungující sítě

Nové technologie činí život a práci pružnějšími, mobilními a dělají z nich nepřetržitou součást neustále zapnuté sítě, ale životnost nábytku a technologií se velmi těžko slučuje. Zápasíme s novou realitou na společenské úrovni, a to je místo, kde mohou designéři přispět strategiemi, jak se se situací vypořádat.

8. Zapojme se do skutečného dění: navrhujeme pro život ve společenských souvislostech

Návrháři by neměli jednat ze slonovinové věže. Naše přetechnizovaná společnost potřebuje lidský, psychologicky propracovaný přístup k designu, pevně zakotvený ve společenských souvislostech, kde se dostává do vzájemného aktivního kontaktu s uživateli.

9. Vnímejte dopady lokální produkce s globálním povědomím a naopak

Řada výrobků má pevně daný vzhled a je skladována a distribuována po celém světě. To má globální vliv na životní prostředí a komunitní celky. Jenže digitalizace umožňuje výrobu nábytku postavenou na volně dostupném otevřeném zdroji (kdekoli a kdykoli je to třeba), úpravu na míru podle potřeby a výrobu v malém množství, která už nemusí být čistě rukodělná, ale může vycházet z koktejlu digitálních a řemeslných metod a postupů.

10. Pohledme do budoucnosti a staňme se průkopníky

Inovace není jen otázkou novoty, změny barvy, odlišného příběhu nebo stylu. Design musí být inovativní a dávat přitom smysl. Návrháři a výrobci potřebují více času na vymýšlení, objevování, konstrukci a kooperaci s vědními obory, aby mohli přicházet s projekty, které budou mít hlubší pointu.

11. Pohledme zpět do dějin a učme se z nich

Použijeme pro design starých i nových metod, ale při tvorbě nových výrobků nám dějiny designu mohou nabídnout vhléd, ze kterého lze čerpat, stavět na něm a vyvarovat se díky němu staronových nápadů.

12. Navrhujeme řešení a nikoli zase další věci

Návrháři mají možnost zúročit své dovednosti při řešení problémů a posunout se tak od chrlení dalších hmotných objektů k vytváření nehmotných strategií a východisek.

Tyto principy a definice mi otevřely oči pro další cestu mé práce. Začala jsem přemýšlet, jak se nejen zaměřit na sebe, ale taky na ostatní kolem sebe. Snažila jsem se o vytvoření takových výrobků a objektů, aby sloužily pro více funkcí zároveň. Samotný uživatel by si musel definovat, co s mojí prací bude chtít dělat. Nejdříve jsem vymýšlela tvary, které byly neurčité, až organického původu. Postupně jsem přecházela k tomu, že vezmu už hotové věci a ty sloučím do jednoho tvaru, který vymyslím tak, aby fungoval, a pak ho vyrobím. V tomto bodě jsem se zarazila, zastavila svoji práci a přemýšlela, jak pracovat dál. Vymýšlela jsem stále dokola různorodé tvary, rozličné postupy až jsem chvíli pochybovala, jestli se ubírám správným směrem. Bylo to velmi složité období, byla jsem rozpolcená.

V tuto chvíli jsem si řekla dost, proč vymýšlet produkty, které jsou dávno vymyšlené a fungují sami o sobě, proč nevyužiji stávajících produktů, které už nikdo nechce používat, a vyhazují se do koše. Rozhodla jsem se, že budu „RECYKLOVAT“ stávající porcelán a dávat mu novou podobu.

Recyklace je v dnešní době velmi diskutovaným tématem, je potřeba se na ni zaměřit v každém odvětví. Nejen v domácnostech, v práci, ale také v umění. Jelikož studuji keramiku a pracuji především s porcelánem, budu se zabývat ve své diplomové práci recyklací tohoto materiálu.

Napadlo mne, že budu tvořit objekty – vázy – ze starého, nevyužívaného porcelánu. Měly to být staré hrnečky, podšálky, misky, mísy a podobné výrobky. Budu tvořit objekty, přesněji řečeno vázy. Kusy nádobí, které jsem poté použila, měly různé tvary a dekory. Nádoby se nechaly prořezat vodním paprskem a v peci spojit glazurou. Díky tomu, vzniknou takové vázy, které budou mít každá svůj vlastní originální tvar a dekor propůjčený skrze zrecyklovaný použitý porcelán. Při určité teplotě, která překračuje teplotu vypalování samotných dekorů se původní dekor po vypálení lehce vytratí a změní sytost svých barev. Záleží na barvě a formě výpalu dekoru. Pro spojení hrnečků do vázy, aby fungovala a netekla z ní voda, jsem musela vymyslet segment, který bude jednoduchý a nenaruší kompozici. Jelikož každý hrneček a mistička mají jiný obvod na spodu nožičky a na hrdlu určenému k pití. V této fázi výroby bylo velmi obtížné najít optimální glazuru, která následně spojí segmenty porcelánu do sebe.

Díky oboru šperkařství, který jsem také studovala, se mi podařilo propojit oba obory – porcelán a šperkařství. Ze zbytků prořezaného nádobí, které by se jinak vyhodily, jsem vyrobila funkční brože. Na zbytcích porcelánu zůstaly značky a loga porcelánek a byla by škoda, toho nevyužít.

Reflexe a dokumentace procesu tvorby

Recyklovaný porcelán

Moje diplomová práce se zaměřila na porcelánové nádobí, které najdeme schované u někoho na půdě, nebo u prarodičů vystavené ve vitríně. Velkou spoustu takového porcelánu nacházíme v bazarech, na bleších trzích, nebo na smetišti. Chtěla jsem využít nádobí, které je buď nepoužívané či nechtěné, protože se nám už třeba nelíbí, nebo máme rozbitý jeden hrneček a díky tomu nepoužíváme celou soupravu. Tento porcelán, nemá pro běžného člověka, jenž není odborník či sběratel, takřka žádnou peněžní hodnotu. Dále je to způsobeno tím, že mladá generace nemá k porcelánu vztah a nemá pro ně velkou historickou hodnotu a dále někomu může připadat jako kýč. Některé kusy porcelánu využití v mé diplomové práci jsem už měla doma, jelikož ráda chodím na bleší trhy a tam kupuji nejen porcelán. Některé kusy jsem dostala od svých prarodičů, které už dávno nepoužívají a mají ho schované na půdě. Další kusy nádobí jsem dostala od spolužáků, kteří se též chtěli zbavit některých starých kusů porcelánu. Nakonec jsem obcházela bleší trhy, bazary a místa, kde se odkládají věci, které nikdo nechce. Například jeden bazar, který pravidelně navštěvuji je vetešnictví v Martinicích u Humpolce, bleší trh v Plzni navštěvuji každý víkend, kdy jsem v Plzni a také jsem každou sobotu na Erasmu chodila na bleší trh na náměstí v Linzi. Pořídila jsem hrnečky, podšálky, mističky, misky, polívkové mísy a konvice. Každý kus stál maximálně padesát korun, ale začínalo se s cenou i na pětikoruně, nebo dokonce zadarmo jen za úsměv. Vyhledávala jsem kusy s nějakým dekorem, aby na něm byl vidět proces při vypalování. Většinou se jedná o český porcelán, ale najde se i pár kousků čínského porcelánu, nebo rakouského porcelánu.⁴

⁴ ZamekMartinice.cz, cit. 14. 3 2019 [ONLINE: <https://www.zamekmartinice.cz/>]

České porcelánky

Začátky našich porcelánek byly těžké, nicméně se vypracovaly na vyšší úroveň, postupně se vyvíjely, rostly a postupem času opět klesaly, až se zavřely. Mezi nejstarší porcelánky u nás patří porcelánka Horní Slavkov založená roku 1792, kterou založily Jan Jiří Paulus ve spolupráci s Janem Reumannem a Janem Pöschlem. Na začátku měli problém s Vídeňskými úřady, ale po těžkých začátcích se jim povedlo porcelánku spustit. Bohužel nedostali privilegium k výrobě porcelánu, a tak se ve firmě majitelé začali střídat. Dalšími, co vedli firmu od roku 1808, jsou Jan Jiří Lippert s Václavem Haasem. Ti se snažili firmu zvelebit a posunout do předních žebříčků. To se jim také vedlo, dokazuje to, že byli na několika výstavách a dostali několik ocenění. Privilegium k výrobě porcelánu získal Slavkov až roku 1812. V roce 1867 předal August Haas podnik svému synovi Jiřímu Haasovi a synovci Janu Čížkovi, kteří usilovali o modernizaci výroby. V této době se porcelánce opět vedlo velmi dobře. Po zakoupení ruským investorem se to vše pokazilo. Nakonec byla tato porcelánka uzavřena v roce 2011.

Další porcelánkou je Klášterec nad Ohří. Tato porcelánka byla založená roku 1793 Alsasem J. N. Weberem. Tento majitel najímal několik mistrů, kteří se snažili o výrobu porcelánu. První zdařilejší výpal byl od mistra J. G. Sonntaga, který se konal 15. září 1794 a svědectví tvrdí, že porcelán byl žlutavý a špinavý. Nejspíše z tohoto výpalu pochází jako první zkušební kus koflík s nápisem "Vivat Böhmen". Tato porcelánka velice dlouho měla problém s barvou a nečistotami ve střepu, ale postupně se jim povedlo tyto nedostatky odstranit. Továrnu přebírá v roce 1803 a do svého vlastnictví v roce 1820 hrabě J. M. Thun. Hrabě Thun získává 15. 3. 1822 privilegium k výrobě porcelánu. Největšího rozkvetu porcelánka dosahuje za vedení ředitele J. Hillardta a zejména za K. Verniera v letech 1850 až 1872. Porcelánka se taky účastní několika výstav jako například roku 1873 ve Vídni, kde prezentovala rozměrným dekorativním pohárem a džbánem. Závěrem 19. století patřila klášterecká porcelánka k největším výrobcům porcelánu u nás. A jako jedna z mála funguje dodnes.

Poslední zmíněnou porcelánku je porcelánka Březová, kterou také můžeme znát pod názvem Pirkenhammer. Továrna je založená roku 1803 obchodníkem Friedrichem Höckem. Roku 1811 byla prodána Johannu Martinu Fischerovi z Erfurtu a místnímu Christianu Reichebachovi. Ti pak získávají zemské privilegium k výrobě porcelánu v roce 1822. Ve dvacátých a třicátých letech devatenáctého století nastává velký rozkvet porcelánky. V zlacení nádobí byla březovská porcelánka v první půli století na prvním místě mezi porcelánkami vůbec. Působili zde vynikající malíři, jako např. K. F. Quast, S. Schermer, nebo S. Wabersich. V roce 1919 vstoupila březovská továrna do akciové společnosti koncernu EPIAG, v roce 1992 obnovil činnost porcelánky Vlatislav Nepraš pod názvem UPAK, která se pak ještě jednou přejmenovala na UPAK společnost s.r.o Nepraš & Syn.

Dalšími českými porcelánkami jsou Kysibl, Dalovice, Dolní Chodov, Stará Role, Loket, Lubenec, Strážná a další. Skoro celá většina těchto porcelánek už neexistuje a pro mě jako mladého umělce studujícího keramiku a porcelán, je to velká škoda. V této práci jsem chtěla poukázat na jejich značky, které umísťovali na spodní část svého nádobí. Moje snaha bylo tyto značky posunout na úroveň, něčeho vznešeného a díky brožím, které jsem z nich vytvořila, jsem vyrobila šperk, který někdo bude chtít hrdě nosit a možná vzbudí v lidech větší zájem se dozvědět o historii československého porcelánu.⁵⁶⁷

⁵ BRAUNOVÁ, Alena. Kouzlo keramiky a porcelánu. 2. rozš. vyd. Praha: Práce, 1985. Delfin.

⁶ Asociace.com, cit. 21. 4. 2019[ONLINE: <https://www.asociace.com/vzdelavani>]

⁷ Příloha 4

Spojovací segmenty

Musela jsem vymyslet spojovací segment, který by navazoval na všechny typy prořezaného nádobí a aby nenarušoval samotnou kompozici objektů váz. Navrhla jsem kulatou destičku s určitou šířkou o dvou různých průměrech s drážkami po rozestupu několika milimetrů. První z nich byla určená pro hrnečky, šálky a mističky. Destička má rozměry 4 milimetry na šířku, průměr 10 centimetrů a rozestupy mezi drážkami jsou 4 milimetry. Druhá destička je určená pro polévkové mísy a misky a některé hrnky. Rozměry má opět 4 milimetry na šířku, průměr 26 centimetrů a rozestupy drážek je 6 milimetrů. Drážky v obou destičkách slouží k tomu, že až určím, jak samotná váza bude vypadat, tak oštípnu přebytečnou část destičky a zaretušuji ji ruční bruskou.

Destičky byly jako jediné mnou vyrobené. Nejdříve jsem dělala modely na sádrovém kruhu, modely jsem dělala o 14 % větší, kvůli smršťování porcelánové hmoty během sušení a pálení. Následně jsem modely naseparovala a vytvořila sádrovou formu. Nechala jsem formy vysušit v sušárně a následně do nich odlévala porcelán. Použitý porcelán je licí břecha, tvořená směsí přibližně 50 % kaolinu, 25 % živce a 25 % křemene. Abych přesně určila šířku destičky a zatekl mi porcelán všude, tak jsem udělala jednodílnou formu. Do formy jsem z vrchu lila porcelán, po zatuhnutí jsem přebytečnou hmotu odstranila rovnou cidlinou. Po uschnutí jsem destičku zaretušovala a dala na přežah, který měl teplotu 920 °C a páčil se v elektrické peci. Po přežahu jsem opět ještě jednou zaretušovala celou destičku. Drážky jsem prořízla ostrým nožem, aby následně odlamování, šlo lépe a snadněji. Jednu stranu, kde byly drážky, jsem potřela technickým benzínem smíchaným s parafínem poměru 2:1, který odpuzuje vodu, tudíž i glazuru. Rovnou stranu destičky jsem naglazovala a následně očistila od přebytečné glazury. Vše jsem dala na ostrý výpal, který se pálí na 1350 °C v plynové peci. Tímto způsobem jsem si vyrobila zhruba 40 destiček.⁸⁹¹⁰

Vodní paprsek

Všechny kusy nádobí a hotové destičky jsem odnesla do firmy AWAC, spol. s.r.o., která pracuje s vodním paprskem. Zde jsem si nechala udělat díry o průměrech 30 milimetrů a 80 milimetrů do destiček a spodků hrnečků, talířků, mističek a dalšího nádobí. Vše po domluvě s vedoucím provozovny s Ing. Jindřichem Hajšmanem. Zde mi do všeho prořezali díry a prostředky, které zbyly, mi nechali. O prostředky výřezů jsem velice prosila, jelikož na nich jsou značky porcelánek a já s nimi měla další plány. Jelikož vyřezaný materiál jim padá rovnou do odpadu, museli mi ho dohledat.

Vodní paprsek funguje na principu vysokotlakého řezání pomocí vody. Řezání probíhá na CNC strojích. Tlak může být v rozmezí 2000–6200 Bar. Tlaku je docíleno díky speciálním vysokotlakým čerpadlům. Paprsek vzniká v řezací hlavě zakončené řezací tryskou. Na měkčí materiály jako je porcelán stačí jen vodní paprsek, ale na řezání tvrdších materiálů musí být použit abrazivní paprsek. Vše je řízeno za pomoci počítače.¹¹

⁸ HANYKÝŘ, Vladimír. *Keramika*. Plzeň: Plzeňský kraj, c2011. ISBN 978-80-86821-63-4.

⁹ RADA, Pravoslav. *Keramika*. Ilustroval Aleš KREJČA. Praha: Aventinum, 2007. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 978-80-86858-45-6.

¹⁰ Příloha 5

¹¹ Awac.cz, cit. 21. 4. 2019[ONLINE: <https://www.awac.cz/>]

Glazura

Spojovacím materiálem výsledných výrobků je glazura. Nejdříve jsem několika zkouškami musela přijít, která glazura bude nevhodnější na spojení veškerých segmentů. Musela jsem vybrat glazury s menším koeficientem tepelné roztažnosti než střep výrobků. A dále určit při jaké teplotě budou objekty spojovány. Zkoušela jsem několik glazur a frit. Na první pokusy jsem používala glazury P16HB, která se pálí od 1040 °C až 1120 °C. Další glazura byla ZPW5851, která se pálí od 1040 °C do 1160 °C. Obě tyto glazury jsem zkoušela vypalovat na několik různých vypalovacích teplot. Po těchto zkouškách jsem zjistila, že si musím upravit i dobu chlazení, jelikož spoje praskaly.

Po dalších zkouškách jsem si vybrala na spojování objektů glazuru P16HB, kterou jsem zkoušela na různé teploty výpalu a následné chlazení. Uvedu zde pár příkladů, výpal na 950 °C se samovolným chlazením, výpal na 1000 °C se samovolným chlazením, výpal na 1040 °C se zpomaleným chlazením od 650 °C do 500 °C půl stupně za minutu, výpal na 1040 °C se zpomaleným chlazením od 700 °C do 400 °C půl stupně za minutu. Aby mi při spojování a následném schnutí glazura neodpraskala ze spoje, musela jsem přijít na způsob, který tomu zabrání. Do glazury jsem přimíchala, tekuté lepidlo Herkules v daném množství. Tudíž poměr glazury, vody a lepidla Herkules byl 1:1:0,1

Dekory na použitém nádobí se pálí při různých teplotách, jako například naglazurové dekory s vypalovací teplotou v rozmezí 780 °C až 820 °C, vtavné dekory pro porcelán v rozmezí 1220 °C až 1240 °C a podglazurové dekory, které se pálí na teplotu ostrého výpalu porcelánu. Díky tomu se dekory na objektech po výpalu postupně ztrácí, takzvaně vyhořívají. Faktorem, který tento fakt ovlivňuje je obsah použitého oxidu (například kobalt). Některé oxidy zůstávají více probarvené než jiné, z důvodu větší stability barvicích složek, což jak bylo zmíněno, ovlivňuje vyhoření dekoru.¹²¹³

Postup práce

Když jsem měla vše prořezané a glazuru vyzkoušenou, mohla jsem začít vše spojovat dohromady. Udělala jsem si pracovní místo, kde jsem měla vše připravené a mohla jsem zkoušet různé varianty objektů. Ze všech kusů nádobí jsem stavěla všemožné kombinace. Vždy jsem musela mít jednu část neprořezanou, aby tento objekt mohl fungovat jako váza. Nic jiného mě neomezovalo, mohla jsem tedy vymýšlet všelijaké objekty. Veškeré varianty jsem si vždy vyfotila, vytiskla, rozložila všechny papíry vedle sebe a vybrala tu pro mě nejzábavnější a nejhezčí.

Po vybrání výsledného objektu jsem mohla jít vše spojovat glazurou. Pokud jsem měla v objektech destičky, musela jsem destičku oštípat za pomoci kleští na požadovaný průměr spojovaných hrnečků nebo mističek. Po oštípaní, jsem destičku začistila ruční bruskou, aby se nikdo nepořezal o oštěpky destičky. Když bylo vše připravené, udělala jsem si směs glazury a herkulese, pak jsem začala od spodku objektu a pokračovala jsem nahoru. Po zatuhnutí jsem celý objekt začistila a přenesla do pece. Po vypálení jsem počítala, že některé objekty se k sobě nespojí, nebo prasknou. Je to důsledkem toho, že každý hrneček je jinak starý, má jinou tloušťku střepu a pochází z jiných porcelánek. Šlo mi hlavně o pokus a proces mé tvorby jako takové, což se povedlo a já jsem za to ráda.^{14 15 16}

¹² Příloha 6

¹³ Příloha 7

¹⁴ Příloha 8

¹⁵ Příloha 9

¹⁶ Příloha 10

Brože

Zbytky, které zůstaly po prořezání kusů nádobí, byly kruhové destičky, o velikosti menší než 30 milimetrů. Aby byl využit opravdu každý kousek, vymyslela jsem pro tyto kruhové destičky využití jako ozdobný předmět. Brože, jsem musela vyrobit v ateliéru Kovu a šperku. Výhodou bylo to, že jsem v tomto ateliéru studovala tento obor, jako vedlejší při mém studiu keramiky několik let. Tudiž díky získaným znalostem pro mě nebyl problém je vyrobit. Celou práci na brožích jsem dělala pod vedením MgA. Mirky Veselé, která mi pomáhala při technologických postupech. Nejdříve jsem musela navrhnout obrubu samotné brože a její zapínání, které jsem musela vymyslet tak, aby brož byla oboustranná a čistě provedená.

Postup práce broží začal výběrem použitého materiálu na obrubu. Vybrala jsem si bílou mosaz a žlutou mosaz a na zapínání ocelový drát. Začala jsem tím, že jsem si nastříhala pláty materiálu na pákových nůžkách, jelikož jsem potřebovala tenčí tloušťku plátů, musela jsem použít postup válcování a žihání. Díky tomu opět materiál změkkl a mohlo se s ním opět lépe pracovat. Po každém žihání a pájení se musel výrobek vyčistit mořidlem z kyseliny sírové a vody v poměru 10:1. Postupu pájení se říká na tvrdo, který se spojuje pomocí stříbrné pájky a boraxu. Borax slouží jako tavidlo a zároveň zabraňuje oxidaci v místě spojení. Z plátů jsem si udělala tenké proužky plátů, které měly šířku porcelánových destiček, a musely mít délku obvodu destičky. Po očištění jsem si proužky mosazi musela zarovnat gumovou paličkou na kovadlince, a dále jsem je pak ohýbala pomocí kónusu. Obrubu jsem spájela a opět očistila a nakonec osmirkovala.

Zapínací mechanismus jsem vymyslela tak, aby byl co nejjednodušší a samotná brož byla oboustranná. Proto jsem zapínání vymyslela z dvou malinkých trubiček o průměru 1 milimetru a délkou 2 milimetry. Tyto trubičky jsem připájela naproti sobě po obvodu obruby, do jedné jsem pak zapájela ocelový drát, který má na konci spilovanou špičku. Po každém úkonu se musí celá věc opět začistit smirkováním. Po konečném začistění jsem porcelánovou destičku zasadila do obruby a přilepila dvousložkovým lepidlem. Vše se následně zaleštilo a brože byly hotové.¹⁷

¹⁷ BRANIŠ, Antonín. Technologie pro I.-III. ročník SOU učební obor zlatník a klenotník. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1985. ISBN (brož.). české učebnice.

POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA A JEHO VYUŽITÍ

Mé dílo s názvem I HAD A DREAM je souborem recyklovaného porcelánu. Prvotní myšlenkou bylo a je, aby se starý, nepotřebný, nepoužívaný porcelán dal opět používat. V dnešní době, se celá společnost čím dál více zamýšlí a řídí se heslem „zero waste“ tedy „žádný odpad“. Je velice důležité, nemrhat věcmi, materiály, které už máme a je důležité je i dále zpracovávat. Recyklace, je důležitá nejen pro materiály jako třeba plast, papír a sklo, ale i pro ostatní materiály se najde vhodné využití. Věřím, že se i malými krůčky dá postupovat stále kupředu. Ráda bych svými produkty inspirovala někoho dalšího, který by téma recyklace dále rozvíjel a to nejen v běžném, ale i v uměleckém životě.

Cílem mé práce tedy bylo recyklování porcelánu. Tento materiál je těžko recyklovatelný, když už je hotový, ale právě o to jsem se ve své práci pokusila. Sbírala jsem kusy nádobí, které nikdo nechtěl od rodiny a přátel a dále jsem hledala nádobí z bazarů a blešáků. Tento porcelán pro nikoho už neměl estetickou hodnotu, ale stále měl hodnotu funkční. Většinu použitého nádobí v mé diplomové práci tvoří porcelán z porcelánek z Československa, které už většinou neexistují. Zpracováním broží jsem se pokusila o jejich znovu připomenutí a nahlédnutí zpět do jejich historie.

Moje myšlenka je vytvořit soubor objektů za použití recyklace porcelánu, který bude dále sloužit jako vázy na květiny. Kusy porcelánového nádobí jsem nechala prořezat na vodním paprsku. K dalšímu zpracování bylo nutné vymyslet a vyrobit spojovací segment a dále pomocí zkoušek vybrat glazuru, kterou se vše spojí v peci. Díky teplotě při výpalu, se dekory na objektech postupně vytrácejí a některé zesvětlají, jelikož se vypalují při menších teplotách. Ze zbytků prořezů, na kterých jsou značky porcelánek, a tudíž mají sami o sobě velkou hodnotu, jsem vytvořila brože. V procesu tvorby se mi podařilo vypálit několik objektů, které můžeme považovat za umění samotné, ale zároveň za užitečný produkt. Také brože jsou funkční a esteticky vyvážené.¹⁸

Téma mé diplomové práce a následné recyklované výrobky by měly poukazovat a zdůrazňovat na odkaz historie naší země. Jde o recyklaci v umění, v životě a v naší budoucnosti. Neplýtvat, ale opětovně využívat a používat věci, které máme kolem nás. Není to jen o odpírání a přemýšlení co musíme udělat lépe, mělo by nás to bavit, hrát si. Víím, že jde vše vymyslet a udělat líp, ale o to jde, stačí malými krůčky postupovat dopředu. A s postupem času na to nebudeme sami, čím dál tím víc lidí bude myslet k lepšímu já, k lepšímu my a lepšímu světu o kolo nás, protože když budeme lepší, budeme šťastnější.

Protože život je radost a to je můj sen.

¹⁸ Příloha 11

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. HANYKÝŘ, Vladimír. *Keramika*. Plzeň: Plzeňský kraj, c2011.
ISBN 978-80-86821-63-4.
2. RADA, Pravoslav. *Keramika*. Ilustroval Aleš KREJČA. Praha: Aventinum, 2007. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 978-80-86858-45-6.
3. BRANIŠ, Antonín. *Technologie pro I.-III. ročník SOU učební obor zlatník a klenotník*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1985. ISBN (brož.). české učebnice.
4. BRAUNOVÁ, Alena. *Kouzlo keramiky a porcelánu*. 2. rozš. vyd. Praha: Práce, 1985. Delfin.

b) Internetové zdroje

5. Inekehans.com, cit. 6.3 2019
[ONLINE: <https://www.inekehans.com/studio/work/explore-and-act-pamphlet>]
6. Boijmans.nl, cit. 6. 3 2019
[ONLINE: <https://www.boijmans.nl/en/exhibitions/absalon>]
7. Iittala.com, cit. 6. 3 2019
[ONLINE: <https://www.iittala.com/aalto>]
8. ZamekMartinice.cz, cit. 14. 3 2019
[ONLINE: <https://www.zamekmartinice.cz/>]
9. Awac.cz, cit. 21. 4. 2019
[ONLINE: <https://www.awac.cz/>]
10. Asociace.com, cit. 21. 4. 2019
[ONLINE: <https://www.asociace.com/vzdelavani>]

RESUME

Titled I HAD A DREAM, my work is a collection of recycled porcelain. My idea is to make use of old, no longer used and needed porcelain. Nowadays, when we need to think, invent and act in the name of the Earth and its regeneration. It is therefore very important not to waste things we already DO have, and to re-use them. Recycling is important not only in materials commonly recycled, such as plastic, but also with other materials. And as only small steps take you long way forward, I might inspire other people to recycle in their artwork, as well as in their life.

My work addresses porcelain recycling. Even though once made, this material is very difficult to recycle, I have made an attempt. I collected pieces and shreds of dishes nobody wanted any more, visiting family, friends, junk shops, as well as dustbins. Although the porcelain had no more aesthetic value, there still was the value of re-use. Mostly I collected porcelain from old, and often no longer existing Czechoslovak factories. This brings us back to the history and to the question why it is the way it is. What happened? What has brought the history and present of the Czech porcelain industry to its current point?

My idea is a collection of objects made of recycled porcelain, which can be used as flower vases. I had pieces of porcelain dishes cut with water jet, invented and made a connecting segment, and, through trial, chose a glaze, which I used to join all the pieces in a kiln. Thanks to the burning temperature, decorations on the objects get gradually lost, as they are burnt with lower temperature. That makes the decorations actively play a show of evanescence of the ornaments themselves, but also of the work of the people who made the original porcelain dishes. From the residual material, with badges of the producers, and therefore of an immense value, I have made brooches. Within the work process I managed to make a few objects we might consider artwork as well as products valuable for their possible use. The brooches too are functional and aesthetically well-balanced.

My diploma work is expected to point out we should bear in mind the history of our country, but also our planet. That we should recycle not only in art, but also in life. That we should always bear in mind our future. We should not waste the resources we can reach, but use and re-use things we already have, until they are over. And this is not just restraining and pondering what to improve, it is all the same playing, enjoying. I know, it is possible to re-think and make everything better. But that is the point – to advance, step by step, little by little. And with the time going, it will not be only us, thinking how to get better, there will be more and more people joining this movement, towards the better us and the better world around. Since the better we get, the happier we will be.

Because life is joy and that is my dream.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1

Rešerše mé tvorby HBK, Illusion (foto vlastní)

PŘÍLOHA 2

Rešerše mé bakalářské práce: Brunch (foto vlastní)

PŘÍLOHA 3

Rešerše umělců:

Meir Eishel <https://www.boijmans.nl/en/exhibitions/absalon>

Alvar Aalto <https://www.iittala.com/aalto>

Ineke Hans <https://www.inekehans.com/studio/work>

PŘÍLOHA 4

Ukázka některých značek v době ČSSR <http://expo58.blogspot.com/2007/01/znaky-porcelnu-keramiky.html>

PŘÍLOHA 5

Sádrové modely a formy spojovacích segmentů – destiček (foto vlastní)

PŘÍLOHA 6

První zkoušky ve výběru glazur (foto vlastní)

PŘÍLOHA 7

Zkoušky glazury P16HB na teploty:

První výpal na 950° C s normálním chlazením (foto vlastní)

Druhý výpal na 1000°C s normálním chlazením (foto vlastní)

Třetí výpal na 1040°C s chlazením od 650°C do 500°C půl stupně za minutu (foto vlastní)

Čtvrtý výpal na 1040°C s chlazením 700°C do 400°C půl stupně za minutu (foto vlastní)

PŘÍLOHA 8

Příprava segmentů k vázám: štípání a broušení destiček (foto vlastní)

PŘÍLOHA 9

Soubor návrhů objektů (foto vlastní)

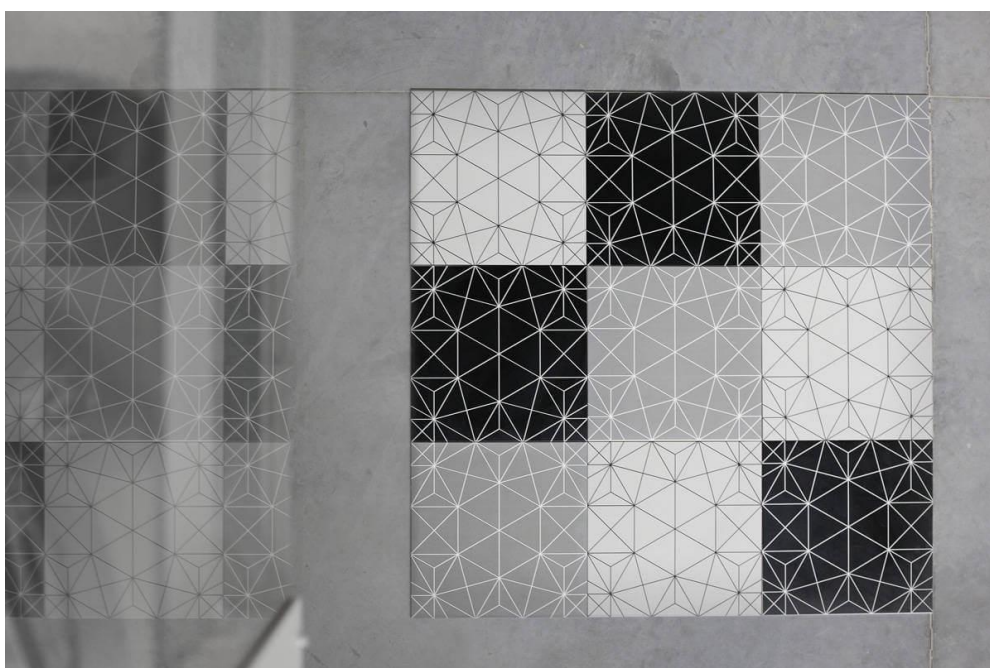
PŘÍLOHA 10

Prořezy destiček a nádobí, příprava glazury, skládání do pece (foto foto vlastní)

PŘÍLOHA 11

Výsledné objekty a brože (foto Karolína Olivierusová)

PŘÍLOHA 1

Rešerše mé tvorby na bakalářském studiu: HBK, Illusion (foto vlastní)

PŘÍLOHA 2

Rešerše mé bakalářské práce: Brunch (foto vlastní)

PŘÍLOHA 3

Rešerše umělců:

Meir Eishel <https://www.boijmans.nl/en/exhibitions/absalon>

Alvar Aalto <https://www.iittala.com/aalto>

Ineke Hans <https://www.inekehans.com/studio/work>

PŘÍLOHA 4

Ukázka některých značek v době ČSSR

<http://expo58.blogspot.com/2007/01/znaky-porcelnu-keramiky.html>

PŘÍLOHA 5

Sádrové modely a formy spojovacích segmentů – destiček (foto vlastní)

PŘÍLOHA 6

První zkoušky ve výběru glazur (foto vlastní)

PŘÍLOHA 7

Zkoušky glazury P16HB na různé teploty:

První výpal na 950° C se samovolným chlazením

Druhý výpal na 1000°C se samovolným chlazením

Třetí výpal na 1040°C s chlazením od 650°C do 500°C půl stupně za minutu

Čtvrtý výpal na 1040°C s chlazením 700°C do 400°C půl stupně za minutu

PŘÍLOHA 8

Příprava segmentů k vázám: štípaní a broušení destiček (foto vlastní)

PŘÍLOHA 9

Soubor návrhů objektů (foto vlastní)

PŘÍLOHA 10

Prořezy destiček a nádobí, příprava glazury, skládání do pece (foto foto vlastní)

PŘÍLOHA 11

Výsledné objekty a brože (foto Karolína Olivierusová)